ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު
ދިވެހިރާއްޖެ

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2023/HC-A/69
- އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް: ހަރާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް
- އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް: އިބްރާހީމް ޢަލީ / މއ. ޢަލީހަރުސް، މާލެ
- މައްސަލައިގެ ބާވަތް: އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ގޮތް

މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:
ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު
ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު
ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް

ނިމުނު ތާރީޚް: 07 ޞަފަރު 1445 / 23 އޯގަސްޓް 2023

- ހައިކޯޓުގައި ފަސްޚުއްދާ ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވުނު ތާރީޚު: 28 ޝަޢުބާން 1444 / 19 މާރޗް 2023

އިސްތިއުނާފުކުރެވުނު މައްސަލަ:

- ނަންބަރު: 200-VTR/IJ/2022/63
- ނިންމި ކޯޓު: ވޯޓާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލް
- ބާވަތް: އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ގޮތް
- ހުށަހެޅުނު ތާރީޚު: 02 ނޮވެންބަރު 2022
- ނިމުނު ތާރީޚު: 29 ޑިސެންބަރު 2022

އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް

އަރާފިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

ޤާނޫނީ ވަކީލު: މިޒްނާ އަޙްމަދު / މއ. ފަސްރުވަށް، މާލެ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވި ފަރާތް

އިބްރާހީމް އަލީ / މއ. އަލީހަދުސް، މާލެ

ޤާނޫނީ ވަކީލު: ހައްވާ ޢަޒީޒް / މއ. ފިރުސްވިލާ،
މާލެ

ވޯޓާބެހޭ- އިޖުރާއީ ނުކުތާ- ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަޖިލީހުގެ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) ވޯޓާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގައި ހިނގާމުންދާ މައްސަލަތަކާ ހިނގާނެގޮތް-
ގަވާއިދު ނަންބަރު 2022/R-14 (ވޯޓާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ގަވާއިދު)ގެ 19 ވަނަ މާއްދާ އަދި 69 ވަނަ މާއްދާ- ޤާނޫނުއަސާސީގެ 274 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)

ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔު

މައްސަލައިގެ ތައާރަފު

1. މިއީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގައި ބަލަމުންދާ އެ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ނަންބަރު 229/VTR/2022 މައްސަލައިގެ ތެރެއިން ނިންމާފައިވާ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2022/63 (29 ޑިސެންބަރު 2022) "އިދާރީގޮތުން ނިންމި ގޮތް" ނިންމާފައިވަނީ ޝަރުޢީ ނުވަތަ ޤާނޫނީ ހަމަތަކާއި ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ އަލާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-0691/2016) (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "އަލާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް" ނުވަތަ "ކުންފުނި") ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ބަލާފައިވާ ދަޢުވާއެކެވެ.

2. މި ދަޢުވާގައި އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވެރިވަނީ މާލެ މ.ބްލޫހެވަންސް އިބްރާހީމް ބަޝީރު (ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ނަންބަރު A112006) (މީގެ ފަހުން "އިބްރާހީމް ބަޝީރު" ނުވަތަ "އިސްތިއުނާފަށް ރައްދުވާ ފަރާތް") މައްސަލައެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތް

3. އިބްރާހީމް ބަޝީރު 26 ޑިސެންބަރު 2016އިން ފެށިގެން 01 އޮގަސްޓް 2022ގެ ނިޔަލަށް އަލާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ހިންގާ "މިލާދު" ރެސްޓޯރަންޓުގައި ސްޓޯރސް އެންޑް މާރކެޓިންގ އެގްޒެކެޓިވްގެ މަޤާމުގައި ވަޒީފާ އަދާކުރިއެވެ. މި ވަޒީފާއިން އިބްރާހީމް ބަޝީރު ވަކިވެފައިވަނީ އޭނާގެ އަމިއްލަ އިސްތިޢުފާދީގެންނެވެ. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު މަހުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫން މަހާއި ހަމައަށް އަލާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން އިބްރާހީމް ބަޝީރުގެ ރުހުމަކާއި ނުލާ އިބްރާހީމް ބަޝީރުގެ މުސާރައިން ބައި އަދާނުކުރުން ފައިސާ އުނިކޮށްފައިވާކަމަށާއި، އަދި އިބްރާހީމް ބަޝީރު ވަޒީފާއިން ވަކިވުމުން މި ފައިސާ އަނބުރާ ދިނުމަށް

އުޅުމުން، މި ފައިސާ އަރާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ދީފައިނުވާކަމުން އިބްރާހީމް އަލީ ބުނެ، އެ މައްސަލަ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅީއެވެ.[1]

4. މި މައްސަލަ އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ 2 ނޮވެމްބަރު 2022ގައެވެ.[2] އަދި މި މައްސަލަ ބަލަން ފަށާފައިވަނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގެ ނަންބަރު 229/VTR/2022 މައްސަލައިގެ ގޮތުގައެވެ.

5. ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން އަންނަނިވި ކަންކަމަށް އެދިފައިވެއެވެ.

5.1. އިބްރާހީމް އަލީ ވަޒީފާގައި އުޅުނުއިރު ނުނަގައި ހުރި އަހަރީ ޗުއްޓީ ދުވަސްތަކަކަށް ލިބެންޖެހޭ ފައިސާ ދިނުމަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށާއި؛

5.2. އިބްރާހީމް އަލީއަށް 2020 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު މަހުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫން މަހުގެ ނިޔަލަށް މުސާރައިގެ ގޮތުގައި ލިބެންޖެހޭ ފައިސާގެ ބާކީއިން ނުދީވާ -/44,075ރ. (ސާޅީސް ހަތަރުހާސް ހަތްދިހަ ފަސް ރުފިޔާ) ދިނުމަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށާއި؛ އަދި

5.3. އިބްރާހީމް އަލީއަށް ޤާނޫނާއި ގަވާއިދުތަކުން ލިބެންޖެހޭ އެންމެހާ ފައިސާއާއި ޙައްޤުތަކެއް ލިބޭގޮތަށް އަމުރުކޮށްދިނުމަށެވެ.

ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ހުކުރެވި އިޖްރާއީ ޚުލާޞާ

6. މި މައްސަލައިގައި އަރާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ޖަވާބުދާރީވެދިއިރު، އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައިގައި 2020 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު މަހުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ޖޫން މަހުގެ ނިޔަލަށް އިބްރާހީމް އަލީގެ މުސާރައިން އުނިކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނާ ފައިސާއަކީ ކޮވިޑް-19އާ ގުޅިގެން އުނިކުރުމުން ފައިސާކަމަށާއި، އެ އުނިކުރުން ޤާނޫނާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ އިބްރާހީމް

[1] އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފޯމު"ގެ 7 ވަނަ ނަންބަރުގައި މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

[2] މިކަން އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅާފައިވާ "މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފޯމު"ގެ އަސްލުގައި ޖަހާފައިވާ ތާރީޚުން އެނގެއެވެ.

އަލީގެ ފަރާތުން މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވަނީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 20/2020 (އާންމު ސިއްޙަތުގެ ކުއްލި ނުރައްކަލުގެ ޤާނޫނު)ގެ 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތު ހަމަވި ފަހުންކަމަށާއި، އަދި މިއީ ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021 (މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު")ގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތުވެސް ހަމަވި ފަހުން ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމަށާއި، އެހެންކަމުން އިސްތިއުނާފު އަލީގެ ފަރާތުން އެދިފައިވާ ފަދައިން އެ ފަރާތުގެ މުސާރައިން އުނިކުރިފައިވާ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަކުވާއަކީ ވަޒީފާގެ ޓްރައިބިއުނަލުން ބެލޭނެ މައްސަލައެއް ނޫންކަމަށް ކަނޑައަޅައިދިނުމަށް އެދި އަރާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން އިދާރީ ނުކުތާއެއް ހުށަހަޅައިފައެވެ.[3]

7. އަރާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިދާރީ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އިސްތިއުނާފު އަލީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ މި މައްސަލައަކީ ޤާނޫނުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހުށަހަޅާފައިވާ މައްސަލައެއްކަމަށާއި، މުސާރައިން އުނިކުރި ބައި، ހާލަތު ރަނގަޅުވުމުން ވަރަކުން އިޢާދަކުރާނެކަމަށް އަރާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ބުނެފައިވާތީ، އިސްތިއުނާފު އަލީގެ ފަރާތުން މި ބުނުން ޤަބޫލުކޮށް، އޭގެ މައްޗަށް ބަރޯސާވެފައިވާކަމަށާއި، އެހެންކަމުން މި މައްސަލައިގެ ސަބަބު އުފެދިފައިވަނީ އިސްތިއުނާފު އަލީ ވަޒީފާއިން ވަކިވުމަށްފަހު، އެ ފަރާތަށް ބައްދުވާ ދިނުމަށް އެއްބަސްވުން، އެ ފަރާތުން ނުދިނުމުންކަމުގައި އިސްތިއުނާފު އަލީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.[4]

ވަޒީފާގެ ޓްރައިބިއުނަލުން އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ގޮތް

8. އަރާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިދާރީ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ވަޒީފާގެ ޓްރައިބިއުނަލުން އެ ޓްރައިބިއުނަލުގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2022/63 "އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ގޮތް"

[3] ވަޒީފާގެ ޓްރައިބިއުނަލުގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2022/63 (29 ޑިސެންބަރު 2022) "އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ގޮތް".

[4] މިސާލަށް ވަޒީފާގެ ޓްރައިބިއުނަލުގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2022/63 (29 ޑިސެންބަރު 2022) "އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ގޮތް" ގެ 2 ވަނަ ސަފްޙާއިން އެނގެއެވެ.

29 ޑިސެންބަރު 2022ގައި ނިންމާފައިވަނީ އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަކުވާގެ ތެރެއިން 2020 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު މަހުން ފެށިގެން 2021 ވަނަ އަހަރުގެ މެއި މަހުގެ ނިޔަލަށްވާ މުއްދަތުގައި އެ ފަރާތަށް އުޖޫރައިގެ ގޮތުގައި ލިބެންޖެހި ނުލިބިވާކަމަށް އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ބަޔާންކުރާ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާ ޝަކުވާއަކީ ވަޒީފާބާރު ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅިފައިވާ މައްސަލައިގެ ތެރެއިން މައްސޫލިއްޔަތުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅަންޖެހޭ ބާބެއް ކަމަށް ކަނޑައަޅައިފައެވެ.[5]

9. މިފަދައިން ވަޒީފާބާރު ޓްރައިބިއުނަލުން ނިންމުމުގައި އަންނަނިވި ކަންކަމަށް ރިޢާޔަތްކޮށްފައިވާކަން އެ ނިންމުމުން އެނގެއެވެ.

9.1 ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 274 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "ކޯޓު" ކަމުގައި ބުނެފައިވަނީ ފަނޑިޔާރަކު އިސްދައިން ނުވަތަ ފަނޑިޔާރުންތަކެއް ތިބެގެން ޝަރީޢަތްކުރުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީން، ނުވަތަ ޤާނޫނަކުން، ޤާއިމުކޮށްފައިވާ ކޯޓެއް ތަނަކަށްކަމަށާއި އަދި އެ މާއްދާގައި "ޓްރައިބިއުނަލް" ކަމުގައި ބުނެފައިވަނީ ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ނުވަތަ ގިނަ ފަރާތްތަކެއްގެ ދެމެދުގައި ވެކިކަމާ ބެހޭގޮތުން ހިނގާ އުފެދިފައިވާ ޚިލާފުގައި އެކަށައެޅުމާ ވިޔަގޮތް ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ޤާނޫނުން ލިބިފައިވާ، އަދި ކޯޓެއްކަމުގައި ނުހިމެނޭ ކޮންމެ މުއައްސަސާއަކަށްކަން އެނގެއިރު، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "މަދަނީ މައްސަލަތައް ބަލައި ހިނގާ އަންގަދަ ކޯޓުތަކުގެ މައްޗަށް މި ޤާނޫނު ހިނގާނެއެވެ" އަދި މި ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި "މި ޤާނޫނު ހިނގާނީ، މި ޤާނޫނަށް ޚިލާފުވާގޮތަށް ޤާނޫނަކުން ކޮށެން ހުށަހެޅޭ މަދަނީ މައްސަލަތަކުގެ މައްޗަށެވެ" މިފަދައިން ބާރުކޮށްފައިވާތީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނަކީ ވަޒީފާބާރު ޓްރައިބިއުނަލުގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލަތަކުގެ މައްޗަށް ހިނގާނެ ޤާނޫނެއް ނޫންކަމުން، އެ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ޝަކުވާ ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތަކީ މި މައްސަލައަށް ތަޠުބީޤުކުރެވިދާނެ މާއްދާއެއްކަމުގައި ނުބެލެވޭކަން.

[5] ވަޒީފާބާރު ޓްރައިބިއުނަލުގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2022/63 (29 ޑިސެންބަރު 2022) "އިޖުރާއީ ގޮތުން ނިންމި ގޮތް"

9.2 އާންމު ސިއްޙަތުގެ ކުއްލި ނުރައްކަލުގެ ޤާނޫނުގެ[6] 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ މުއްދަތަށް އިސްތިސްނާ އަދި އިންތިޤާލީކޮށްފައިވާއިރު، އަރާލިސް ޑިރެކްޓިވް ދިމިޖެހުމުގެ ފަރާތުން ޒިޔާދަކުރުމުގެ 2 ގެ ގޮތުގައި ހުރަހަށްވާފައިވާ ކިޔުމުގައި "ޤުސޫރެއްގެ އުޒުރުތައް ބައި، ހާލަތު ދަތިކުރުވަނިވިރުހާތަކުން ތިއްބައިރުމުން ދުރުވާ ވަގުތަކަށް ދަންނަވަމުގެ" މިފަދައިން ބަޔާންކޮށްފައިވުމުން، އިސްތިރާލް އަދި ޤުސޫރެއްގެ ފާސްކޮށްފައިވާ ފާސްކުރި ހެދުމުގެ ފަހަރަށް ފާސްކުރުމުގެ ބިލްގެ ގޮތުގައި ފާސްކުރެވިފައިވާ ޤަވާޢިދުތަކުގެ އިޖުރާއާތު މި އިބްތިދާއީ ބޭރުން ތަޢާރަފުކުރާން.

9.3 ބޯޑުވިދިއަ ޤާނޫނުގެ[7] 10 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ) އަދި 9 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރާއި، (ނ) އާއި (ށ) އަދި (ގ)އަށް ރިއާއަތްކުރާއިރު، ކޮވިޑް-19ގެ ހާލަތު ގެދިގެން ދުވަހަކު ފުރުޞަތު އުޒުރަކީ މިންވަރެއް އުނިކުރުމުގައި ނުވަތަ އުޒުރު ދިނުމަށް ވަޒީފާގެ އެއްބަސްވުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތު ފަސްކުރުމުގައި ވަޒީފާދާ ފާހަގަ ކުރެވުނު އިޖުރާއަތުތަކާއި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ، އިސްތިރާލް އަދި ފާހަގަ މަސައްކަތް ހުރަހަށްވާފައިވާ އެ ފާސްކުރި ތިމާއިނާ ޤުދުރަތެއް ބަލާއި ދިނުން ފަސްކުރުމަށްފަހު، ވަޒީފާއިން ވަކިވެއްޖެއް އެ ބައި ތިބިވައިނާވީ ކަން ފާހަގަކުރާއިރު، އިސްތިރާލް އަދި ފާހަގަ އުޒުރަކީ ބައެއް ދިނުން ފަސްކުރުން އާންމު ސިއްޙަތުގެ ކުއްލި ނުރައްކަލުގެ ޤާނޫނުގެ 9 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފުވާކަމަށް މަސައްކަތުގެ ތަރުތީބު ސަލާމަތާ ހުރަހެއްގެ ފުރުޞަތު މިހާރު ނުރަނގަޅުވެފައި، އިސްތިރާލް އަދި ފާހަގަ ހުށަހަޅާ އޮތުމަށް އުޒުރެއް އަދާކޮށް ދިމިޖެހުމުގެ ފާހަގަ ދޫކުރި ނުލިބޭ އުޒުރަކަށް ވުމުގެ އިބްތިދާއީ ތަޢާރަފުން.

9.4 އިސްތިރާލް އަދި ފާހަގަ މަސައްކަތް ހުރަހެއްވެއިރު، ގަވާއިދު ނަންބަރު 2022/R-14 (ވަޒީފާއާބެހޭ ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ގަވާއިދު) (މިގެ ފަހުން "ވަޒީފާއާބެހޭ ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ގަވާއިދު")ގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ގުޅޭ ބަޔާނުގެ، ވަޒީފާގެ ގުޅޭ މަސައްކަތެއް ނުވަތަ ހުރާފާތް އުފުލިއްޖެނަމަ، އެ މަސައްކަތެއް

[6] ޤާނޫނު ނަންބަރު 20/2020

[7] ޤާނޫނު ނަންބަރު 20/2020

ނުވަތަ ހިމާޔަތް އުޚުދުން ތާރީހުން ފެށިގެން 6 (ހައެއް) މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި މައްސަލަ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހަޅަންޖެހޭނެކަމާއި، އެހެންނަމަވެސް އުޒުރުއާއި ގުޅޭ މައްސަލަތަކެއް އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށް 6 (ހައެއް) މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތު ފާއިތުވުމަށްފަހުވެސް ހުށަހެޅިދާނެކަމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، އަދި އެ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ޤާނޫނަކުން ނުވަތަ ޤަވާއިދަކުން ވަކި ބާވަތެއްގެ މައްސަލައެއް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅުމަށް މުއްދަތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އެފަދަ މައްސަލަތަކުގައި މައްސަލަ ހުށަހެޅުމުގެ މުއްދަތުގެ ބަދަލުގައި ބަލަންވާނީ އެ ޤާނޫނުގައި ނުވަތަ ޤަވާއިދުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތުކަމަށް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމާއި، މި ޙާލަތުގައި، އުޒުރައިން ދިނުން ފަސްކުރި ބައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގެ ޤަވާއިދުގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ މުއްދަތުކަމަށް ފެންނަކަން.

އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހެޅި ނުކުތާތައް

10. ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2022/63 (29 ޑިސެންބަރު 2022) "އިޖްތިމާޢީގޮތުން ނިކަމެތި ގޮތް" އެ ޓްރައިބިއުނަލުން ނިންމާފައިވާ ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާއި ހިލާފުކަމަށް ބުނެ، އެ ނިންމުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް އެދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް އަބާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ އަންނަނިވި 03 (ތިނެއް) އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކެވެ.

10.1 ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން އިޖްތިމާޢީގޮތުން ނިކަމެތިވުމުގައި ކޮވިޑް-19އާ ގުޅިގެން އުޒުރައިން އުނިކަންކުރައިވާ ބައި އަނބުރާ ހޯދުމަށް ދުވަހަކުއިރާ ޝަކުވާއަކީ މަޢުޟޫޢީގޮތުން ގޮތެއް ނިންމަވަންޖެހޭ ޝަކުވާއެއްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވީ، ޤާނޫނީގޮތުންވާ ދަޢުވާ ޒުމުގެ ސިފައިގައި އިބްތިދާއީ ޝަރީޢަތުގެ ގޮތުން އުޅުއްވިނުމާ ކަނޑައަޅާ މައްސަލަ ބެލުމުގެ ބިނާކޮށްގެންކަމަށްވުމުން، މިއީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/44 ޤަޟިއްޔާއާއި[8] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު

[8] މޯލްޑިވްސް އެއަރޕޯޓްސް ކޮމްޕެނީ ލިމިޓެޑް ވ. ޝަމްއިލް ރަޝީދު

2010/HC-A/47 ފައިސަލާގައި[9] ކަނޑައަޅާފައިވާ އުސޫލާއި ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ބެލެން ހުރަހެއް ނުހުރުމާއި،

10.2. ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ނިންމުމުގައި ކޮވިޑް-19އާ ގުޅިގެން އުޒުރަކުން އުނިކޮށްފައިވާ ބައި އަނބުރާ ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ޝަކުވާއަކީ މަޤްޞޫދީގޮތުން ނިންމަންޖެހޭ ޝަކުވާއެއްކަމަށް ބަޔާންކޮށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ، އަޙްކާމު ޤާނޫނީ ޚިލާފުވެގެން ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ ދަށުން ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤަށް އުނިކަން ލިބޭގޮތަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށް ބެލެން ހުރަހެއް ނުހުރުމާއި،

10.3. ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ނިންމި ނިންމުމުގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގައި ހިނގަމުންދާ މައްސަލަތަކުން ނުހިނގާނެކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/2011 (މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު) (މީގެ ފަހުން "މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 6 ވަނަ މާއްދާ އަދި 17 ވަނަ މާއްދާއާ ޚިލާފަށްކަމުގައި ބެލެން ހުރަހެއް ނުހުރެއެވެ.

11. ފުރަތަމަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ތަފްސީލުކުރުމުން އަޙްކާމު ޤާނޫނުގެ ބަލާއިރު ބަޙުސްކުރެވިފައިވާ އިތުބާރު އަދި ހުރަހަރާފައިވާ ޝަކުވާގައި މުސާރައިން އުނިކުރުމަށް އެދިފައިވާ ފައިސާ އަނބުރާ ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ޤާނޫނީ ބާރު ނުލިބޭ ޙާލަތެއް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ބަޔާންކޮށްފައިވާ މައްސަލައިގައި ހުށަހެޅުނު ފުރުޞަތު އެނގޭ ގޮތަށް، މި ފުރުޞަތު އިތުބާރު އަދި މުސާރައިން އުނިކޮށްފައިވާ ފައިސާއަކީ ފައިސާ އަނބުރާ ދިނުމަށް ފުރުޞަތުދީފައިވާ ފައިސާއެއްކަމަށް އިތުބާރު އަދި ޙާލަތަށް ދޫކޮށްލާފައިވާ ފައިސާ ކަމުގައިވާތީވެ. އެހެންކަމުން، މިއީ މުސާރައިން ދިނުމަށް ފުރުޞަތުދީފައިވާ ފައިސާއެއްކަމަށް އެއީ މި އިތުބާރުދީފައިވާގެ މައްސަލަ ބެލުމަށް، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ގެންދެ ނިންމާފައިވާކަމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވާކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/44 **މުޙައްމަދު ވަޙީދު**

[9] އަޙްމަދު ޝަރީފް ވ. މުޙައްމަދު ވަޙީދު

ކޯޕްރީ ލިމިޓެޑް ވ. **ޝަވްޤީ ރަޝީދު** ޤަޟިއްޔާގައި ކޯޓުން ފާހަގަކޮށްދެއްވާފައިވާ ހުކުމުގެ ފަރާތުން ހުރަހަކަށްވެވާ ވާޖިބެއްގެ މައްސަލަ ބެލުން ފައިސާދޭކަމުގައި އެހާފައިވާ ކަންތައްތަކަށް ކަމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށް، އަދި މި އުސޫލު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/HC-A/47 **އަޙްމަދު ޝަރީފް ވ. މުޙައްމަދު ވަޙީދު** ޤަޟިއްޔާގައިވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވާކަމަށް. އެހެންކަމުން، މައްސަލައިގެ ސިފަގައި އިޖުރާއީ އަމިލާ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ކަމެއްގެ މައްސަލަ ބެލުމަށް، މި މައްސަލައިގައި ފަސްކޮށްފައިވާ މުސާރައިން ހިމެނޭ ހުކުމާއެކު މައްސަލަތަކެއްގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޤަވާޢިދުތަކުން ނިންމާފައިވާ އިސްލާ ބައްޕަވާވިކުނީރީ ކޯޓަށް ނިންމުމުގެ މަތިން ހުށަހަޅާފައިވާކަމަށް.

12. ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ތަފްސީލުކޮށްދިނުމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އިޖުރާއީ ނުކުތާގެ ރައްދުގައި މުސާރައިން ވަކި ބައެއް އުނިކުރުމަށް ކުރިން އެމްޕްލޮއިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން 18 މާރިޗު 2020ގައި ނެރެފައިވާ ނޯޓިސްގައި ކޮވިޑް-19އާއި ގުޅިގެން އުނިކުރުމާ ފައިސާއަކީ އަނބުރާ ލިބޭނެ ފައިސާއެއްކަމަށް އިޢުލާނުކޮށް އެޕޮއިން މާނަކުރެވިފައިވާކަމަށް އިޢުލާނުކޮށް އަދި ބުނެފައިވާ ބުނުމުން އުކުޅު ތަޢާރަފުކޮށް، އެއަށް ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު އެމްޕްލޮއިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ދިނުމަށް ނަށި ލިބޭނެ ފައިސާއެއްކަމަށް ހުކުމް ކަނޑައަޅާފައިވާކަމަށް، މިއީ އިޖުރާއީ އިޖްތިހާދުގެ ބެހެއިން ބެހެއް ނުކުތާއެއް ނޫނެވެކަމަށް. އަދި މިއީ ބަހުސްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހުރި ނުކުތާއެއްކަމުން، މިހެން އެމްޕްލޮއިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބެން ނެތްކަމަށް، މިއީ ޤާނޫނު އަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކުރާ ޢަދުލުވެރި އުސޫލުން ޝަރީޢަތް ނިންމުމަށްކަމުގައި އެމްޕްލޮއިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވެއެވެ.

13. ތިންވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ ތަފްސީލުކޮށްދިނުމުގައި އެމްޕްލޮއިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 59 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގައި މަދަނީ ދަޢުވާއެއް އުފުލަންވާނީކަމަށް މި ބާބުގައި ބަޔާންކުރާ މުއްދަތުތަކެއް އެތެރޭ ކޯޓަށް ދަޢުވާއެއްގެ މައްސަލަ ހިނގާނެކަމުގައި އަދި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި ވަކިފަރާތަކާ އެންމެ ދަޢުވާތަކެއް ހުށަހެޅުމަށް މުއްދަތު

ކަނޑައަޅުއްވާފައިވުމުން، މި މައްސަލައިގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާތައް ހުށަހެޅުމަށް ދީފައިވާ މުއްދަތު ގުނުމުގައި ތަޠްބީޤުކުރާ މާއްދާއެއްކަމުގައި އަރާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ވަރކަރުން ބުނެފައިވާތީއެވެ. އަދި މިދޫން ގޮތަކަށް މާނަކުރުމަކީ މާނަކުރުމުގެ ހަމަތައް ބައިނަލްއަޤުވާމީ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާއާއި 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ މަޤްސަދަކަށް ބެލުމުގެ އުސޫލާއި ޚިލާފަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމަށެވެ.

14. އަރާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ވަރކަރުން އެދިފައިވަނީ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2022/63 (29 ޑިސެންބަރު 2022) އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ނިންމުމަކީ ބާޠިލު ނިންމުމެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދެއްވުމަށާއި، އެ އިޖުރާއީ އިޢުތިރާޟު ބަލައި ގޮތް ނިންމުމަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ފޮނުއްވައިދެއްވުމަށެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތަކަށް ދީފައިވާ ޖަވާބު

15. އިސްތިއުނާފީ ފުރަތަމަ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި އިޝާރާތް ކުރަން ބޭނުންވަނީ މި މައްސަލަ ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލަށް ހުށަހެޅުނީ ޖުމްލަ ސަބަބަކީ އިޝާރާތް ބަދަލު ޙުކުމްކުރެވުނު ފައިސާ އުނިކޮށް، އެ ފައިސާއަކީ އަސާސީ މިހާރު އެއްޗެއްކަމަށް ބުން ވަޒީފާއިން ވަކިވެގެން ދިޔައިރުވެސް އެ ފައިސާ ދިނުމަށްފަހުކަމަށާއި، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން އިޖުރާއީ ނުކުތާއަށް ގޮތް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ހުށަހެޅިފައިވާ ވާޤިޢާތަކާއި، އަދި އުޞޫލުތަކާ ކަނޑައެޅިގެންކަމަށް ބިނާކޮށްގެން ސާފުކޮށް އެނގޭކަމަށެވެ.

16. އިސްތިއުނާފީ ދެވަނަ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި އިޝާރާތް ކުރަން ބޭނުންވަނީ އަރާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ހުށަހަޅާފައިވާ ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ އިންޒާރުދިނުމާބެހޭކަމަށާއި، މި ނޯޓިސް މުއްދަތުގައިވާ އިސްތިއުފާ ދީ ވަޒީފާއިން ވަކިވުމުން، އެ ކުންފުނިން ފައިސާ ދިނުމަށް އެދުމުން މި ފައިސާ ނުދިނުމުން ވަޒީފާއިން ވަކިވުމާއި ހަމައަށްވުރެ އިސްތިއުފާ ދީފައިވާ ކުންފުނިން

އެއީ މި ޤަޟިއްޔާ އަސްލުގާ ދޭން ޤަޟިއްޔާއެއްކަމަށެވެ. މި މައްސަލަ ހުށަހަޅާފައިވަނީ މުސާރައިން ކަނޑާފައިވާ ޤަޟިއްޔާ، އަސްލުގާ ދިނުމަށް ބޭނުފުޅި، ނުދިނުމުގެ ސަލާބަތްކަމަށާއި، އެއްވެސް ބާރެއްގައި މިއީ އަދާލަތު ޤަރާރުވެސް ޖަލްސާގެ ރަޙުމަތް ވެރިކަން ބަލާފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ އިޖުރާއީ ހުކުމުގައި ދޭނެ ނުވާގޮތަށް އަހަރު މި ނުކުތާއިން ހިފެހެއްޓުމަށް، މައްސަލަ ހުށަހަޅާ ފުރުޞަތު، ދޭނެ މުސާރައިން ފަސޭހަ ކަނޑާފައި އަސްލުގާ ދޭނަމަ، ވެރިފަރާތުން ވަކިވުމުގެ އެ ފަސޭހަ އަމާޒު ރަޙުމަތް ނުދިނުމުގެ ސަލާބަތްކަމަށެވެ.

17. އިސްތިއުނާފު ކުރާފަރާތުގެ ނުކުތާގެ ޖަވާބުގައި އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި މި މައްސަލައަށް ތަޢުލީމީ ނުކުތާތައް މާއްދާއެއްކަމަށް ވެރިފަރާތުގެ ޙަރަކާތްތަކުން ނިންމާފައިވާ ޤާނޫނާއި އެއްގޮތަށް ކަމުގައި ދެކޭކަމަށް، ވެރިފަރާތުގެ ޙަރަކާތްތަކުގެ ފަހުއިދާގެ 19 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ އުޞޫލާ ގުޅުންހުރި މައްސަލަތައް އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ 06 (ހައެއް) މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތު ފާއިތުވުމަށްފަހު ހުށަހެޅުނުކަމަށް، މި މައްސަލަ އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވަނީ މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ކަމަށެވެ.

18. އިބްރާހީމް އަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ވެރިފަރާތުގެ ޙަރަކާތްތަކުގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2022/63 (29 ޑިސެންބަރު 2022) އިޖުރާއާގުޅޭ ނިންމި ނިންމުމަކީ ޤާނޫނާއި ފަހުއިދާތަކާއި އެއްގޮތަށް ނިންމާފައިވާ ނިންމުމެއްކަމުގައި ކަނޑައަޅައިދިނުމަށެވެ.

ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކުރާ ކަންކަން

އިސްތިއުނާފު ފުރަތަމަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ

19. އަދާލަތު ޤަރާރުވެސް ޖަލްސާގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ މި ނުކުތާގައި މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި އެ ފަރާތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ވެރިފަރާތުގެ ޙަރަކާތްތަކުން އިޖުރާއާގުޅޭ ނިންމި ނިންމުމުގައި ޤަވާޢިދު-19ގައި ދޭގޮތަށް އުސޫލުތަކާއި ބައި އަސްލުގާ ހެދުމަށް ބަލައިފައިވާ ސަލާމަތަކީ

މަޢުޟޫޢީގޮތުން ގޮތެއް ނިންމަންޖެހޭ ޝަކުވާއެއްކަމަށް ކަނޑައަޅާފައިވަނީ، ހުރަހެޅުއްވައިވާ ދަޢުވާ ފޯމުގެ ސިޔާގައި އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން އެދިފައިނުވާ ކަންކަމުގެ މައްސަލަ ބިނާކޮށްގެންކަމުގައެވެ. އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ވަޒީފާއިން ބަރަޠަރަފްކުރަން ހުށަހަޅާފައިވާ ފޯމުގައި "އޮގަސްޓު 2020 އިން ފެށިގެން މެއި 2021ހަމައަށް މަސައްކަތު ރައްދުވި ފަރާތުން ދިޔައީ މަސައްކަތު ހުރަހެޅި ފަރާތުގެ މުސާރައިން އުނި މަސްމަހު އުނި އަދަދުން އެ ފަރާތުގެ ޙުކުމަކާ ނުލާ މުސާރައިން ފައިސާ އުނިކޮށްފައެވެ. އަދި މަސައްކަތު ހުރަހެޅި ފަރާތުން ވަޒީފާއިން ވަކިވުމުން މި ފައިސާ އަނބުރާދިނުމަށް އެދުމުން މަސައްކަތު ރައްދުވާފަރާތުން އެފައިސާ ދީފައެއްނުވެއެވެ."[10] މިފަދައިންނެވެ. އަދި އެ ފަރާތުން އެދޭ ގޮތަކީ "މަސައްކަތު ރައްދުވާ ފަރާތުން އޮގަސްޓު 2020އިން މެއި 2021ހަމަ މުސާރައިގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތު ހުރަހެޅި ފަރާތަށް ދޭންޖެހޭ ފައިސާގެ ބާކީއިން ނުދީވާ -/44,075ރ. ދިނުމަށް އަމުރުކޮށް މި މަސައްކަތު ވީ އުޖޫރަ އަދަދު ފުރުސަތުގައި ނިންމައިދިނުމަށެވެ."[11] މިގޮތް ކަމުގައި އިބްރާހީމް ޢަލީ ހުރަހެޅި ހުރަހެޅުމުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

20. އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން "ރުހުމަކާނުލާ މުސާރައިން އުނިކޮށްފައިވާ ފައިސާ" ހޯދުމަށް އެދުމުން، އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއް ނަގައި އަރާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން އުނިކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނާ ހޯދުމަށް އެދިފައިވާ ފައިސާއަކީ ކޮވިޑް-19ގެ ދުވަސްވަރު އުޖޫރައިން އުނިކުރެވުނު ފައިސާކަމަށެވެ. މީގެ ރައްދުގައި މުސާރައިން އުނިކުރެވުނު ފައިސާއަކީ ޙާލަތު ރަސްމީގޮތުންނާ ވަކިކުރަން އިޖުރާއީގޮތުން ފައިސާއެއްކަމުގައި އަރާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވުމާއި، އަދި މި ބުނުން ޤަބޫލުކުރަން އެއަށް ބަރޯސާވެފައިވާކަމުގައި އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވާކަން އެނގެއެވެ.[12]

21. އިބްރާހީމް ޢަލީގެ މުސާރައިން އުނިކުރިފަރާތާ ލިބިގެންވާ އެއީ ކަމަށް ބެލުން އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން މަސައްކަތު ހުރަހެޅިކަން ސާފުވޭ. އަދި ހަމައެއާއެކު، މި ފައިސާއަކީ ކޮވިޑް-19ގެ ދުވަސްވަރު

[10] އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ވަޒީފާއިން ބަރަޠަރަފްކުރަން ހުށަހަޅާފައިވާ "މަސައްކަތު ހުރަހެޅާ ފޯމު"ގެ 7 ވަނަ ނަންބަރުގައި މިފަދައިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.
[11] އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ވަޒީފާއިން ބަރަޠަރަފްކުރަން ހުށަހަޅާފައިވާ "މަސައްކަތު ހުރަހެޅާ ފޯމު"ގެ 9 ވަނަ ނަންބަރުގައި މަސައްކަތު ހުރަހެޅާ ފަރާތުން އެދޭގޮތުގެ 9.2ގައި މިފަދައިން ފާހަގަކޮށްފައިވެއެވެ.
[12] އިޖުރާއީ ނުކުތާގައި އަރާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުރަހެޅި ހުރަހެޅުމާއި، މި ހުރަހެޅުމާއި ގުޅިގެން އިބްރާހީމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ދިފާޢު ހުށަހަޅާ ވަޒީފާއިން ބަރަޠަރަފްކުރުމުގެ "އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ގޮތް" ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އުނިކުރުމުން ފައިސާކަމަށް އަދާކުރެވޭ ޗެކްއަރުވާ ޑިޕޮޒިޓްގެ ފޯމުން ބޭނި ބޭނުމަކަށް އިބްތިދާއީ އަދި ހައްދު ދިޔައިރުގައި މި ފައިސާ އަނބުރާ ދޫކުރަމުން އަރާކަޑު ޑިޕޮޒިޓްގެ ފޯމުން ބޭންކަރުގެ، އެކަން އިބްތިދާއީ އަދި ޝަރީޢަތުން، އެގޮތް މައްސަލަ އިބްތިދާއީ އަދި ބައްސާވުމަކަށްވެފައިވާކަމެވެ. މި ފޯމުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން، މި ފައިސާއާ ގުޅޭ ޤާނޫނީ އޮޅުމެއް އެނގެއެވެ. މި ފައިސާއަކީ އަސްލުގައި ދިރުމަކަށް މުސާރައިން އުނިކުރުމުން ފައިސާއެއް، އަދި ދެ ފައިސާގެ ބައްސާވުމުގެ އެއްޗެތި، މިއީ މައްސަލައިގެ ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ބެހޭ ގޮތުގައި ހިތާނގު ކަމަނުކުރުމުން، މިއަށް ހިއްސާކުރާ ދެ ޗެކުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބެލޭ ބައްސާވާ ފުށުއަރާތީ، އަދި ތިބި ހުރިހާކަމުގެ ފުރިހަމަ ދޭއްޗެ އެކަމަށް ނުވާނެތީއެވެ.

22. އިބްތިދާއީ ޝަރީޢަތުގެ މުއާމަލާތުގެ އުނިކުރުމުގެ ފައިސާ ދޫކުރުމުގެ އިބްތިދާއީ ޝަރީޢަތުގެ ފޯމުން މައްސަލަ ހުށަހެޅުނު، އިބްތިދާއީ ޝަރީޢަތުގެ މުއާމަލާތުގެ އުނިކުރުމުގެ ފައިސާ ދޫކުރުމުގެ ފައިސާއެއް ނުހުރުމުގައި އަރާކަޑު ޑިޕޮޒިޓް ފޯމުން ބޭނުމަށް، މި މައްސަލައިގެ ދެ ފަރާތުގެ އުނިކުރުމަށް އިބްތިދާއީ ހައްދުވާކަމަށް ދެ ފޯމުން ޑޮކިއުމަންޓު ފައިސާ ދިރުމުގެ ފައިސާ އެނގެންހުރެވެ. އަދި މިއީ މި މައްސަލައިގެ މަދުނުއޮތުގެ ދަރިއަކު ފައިސާ ދޫކުރުމަށް ކުރެވުނު ކުރިމަތިލުމެއް، ވަކި ފަރާތެއް ޖަހައިބޮޑުއަޅުގެ ނިންމުން ނިންމާފައިވާ ދި ފޯމުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުގެ މައްސަލަ އެ މަސްރަހުގައި ބޭނުންކުރުމުގެ ބޭސަހެނުމަކީ ޑޮކިއުމަންޓަރީ.

23. މީގެ އިތުރުން، ވަކި ފަރާތެއް ޖަހައިބޮޑުއަޅުގެ މި ނިންމުން ނިންމުމުގައި "އުނިކުރުމުގެ ފައިސާ އުޅުނު"އާ ގުޅޭ ގޮތުން ދި ފޯމުން ދައްކާފައި ވާހަކަތަކުގެ އިތުރުން، އަރާކަޑު ޑިޕޮޒިޓް ފޯމެއް ޗެކެއްގެ ބޭނުން 2ގެ ގޮތުގައި ހުރިހާކަމުގެ ލިޔުމުގައި "މުއާމަލާތުގެ އުނިކުރުމުގެ ބައި، ހާލަތު ރައްކާކުރުމުން އާ ވަރަށް ކަމުގެ ތަރުތީބުގައި ވަކި ފަރާތްތަކުން ނިންމާފައިވާކަމަށް."

ބަޔާންކުރެވުނު ކުރިމަތިލުމުގެ ތަޢާރަފްކުރުމަށް، އިބްތިދާއީ ޝަރީޢަތް އަރާކަޑު ޑިޕޮޒިޓް ފޯމުން ދޫކުރުމަށް ނުދިޔަ އުޅުނަށްދަށުވާކަމުގެ އިހުތިމާލު ފަރާތްތަކުގެ ފުރިހަމަ ނަޒަރުން ބަލާފައިވާ ހުށަހެޅުން ހުރިހާކަމުގެ ކަނޑައެޅުމުގެ މައްސަލަ ބެހޭކަން ކަމަށްވާތީ، މި ނިންމުމަކީ

ވާސިލުވުމުގައި ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2013/SC-A/44 **ޕޮލިވްސް ދުއަރިޓޯބްސް ކޮމްޕެނީ ލިމިޓެޑް** ވ. **ސަޢީދު ރަޝީދު** ޤަޟިއްޔާއާއި ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2010/HC-A/47 **އަޙްމަދު ސަލީމް** ވ. **މުޙައްމަދު ވަޙީދު** ޤަޟިއްޔާ ހުކުމްތަކުގައި ނުދެކެމެވެ.

<u>އިސްތިއުނާފުގެ ދެވަނަ ނުކުތާއާ ގުޅޭ</u>

24. ދެވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާ މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ބިނާކޮށްފައިވަނީ މުސާރައިން ވަކި ބައެއް އުނިކުރުމާއި ގުޅިގެން އަރާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން 18 މާރިޗު 2020ގައި ނެރެފައިވާ ނޯޓިސްގައި ކޮވިޑް-19އާއި ގުޅިގެން އުނިކުރާނީ ފައިސާވާކަމަށް ލިބޭން އަނބުރާ އިޢުލާނުކޮށް އަދިއަށް މުސާރަކުޑަކުރެވިފައިވާކަމަށް އިޢުލާނުކޮށް އަދި އިޖުރާއީ ނުކުތާގެ ރައްދުގައި ބުނެފައިވާ ބޮޑުމަށް އުކާސި ރިޓާޔަރމަންޓް، އެއަށް ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު އަރާކިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ދިނުމެއް ނެތި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ގޮތެއް ކަނޑައަޅާފައިވާކަމާއި، މިއީ އިޖުރާއީ އިންޞާފުގެ މަބްދައިން ބޭރުވެފައިވާ ނުކުތާއެއް ނޫނަކަމަށް ބުނާ ބުނުމުގެ މައްޗަކަށެވެ.

25. ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ޤަވާޢިދުގައި އިޖުރާއީ ނުކުތާ ނަގާނެގޮތާއި، އެއާ ގުޅޭ ގޮތުން ޢަމަލުކުރަން އުސޫލު އެ ޤަވާޢިދުގެ 69 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ. މިގޮތުން ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގައި ނަގާ އިޖުރާއީ ނުކުތާއަކާ ގުޅިގެން، އިޖުރާއީ ނުކުތާ ނަގާ ފަރާތް ފުރަތަމަ މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އަނެއް ފަރާތަށް އެ އިޖުރާއީ ނުކުތާއަކަށް ޝަފަހީގޮތުން ނުވަތަ ލިޔުމުން ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތުދީފައި، ގޮތެއް ނިންމާނީކަމުގައި ބަޔާންކުރެއެވެ.

26. ހުރަހަކަށްވާ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން، އިޖުރާއީ ނުކުތާއެއް ނެގޭ ހިނދު، ޓްރައިބިއުނަލުން ނުވަތަ ޝަރީޢަތްކޮށް އެ އިޖުރާއީ ނުކުތާއާ ގުޅޭ ގޮތުން ނިންމާ ނިންމުމަކީ މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢުގައި ގޮތް ނިންމުމުގައި ބަލާ މިންގަނޑަކީ ކުރިއަށް ހުރަހަކަށްވުމެވެ، އެ ކުރިއަށް ވަޒަންކޮށް ނިންމާ ބަދަލުގައި، ޓްރައިބިއުނަލުގައި ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގައި މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢުގައި ކުރި ވަޒަންކޮށް ހުރަހަކަށްވާކަމުގައި

މިންވަރަށް އަޅާ ތުހުމަތަށް ވަނުމުގެ ބަދަލުގައި، މަތި މައްޗަށް އެވަގުތު ހުށަހަޅާފައިވާ ހުށަހެޅުންތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައި ނިންމާ ނިންމުމެކެވެ.

27. މި މައްސަލައިގައި 08 ޖޫން 2023 ގައި ބޭއްވުނު އަޑުއެހުމުގައި ވަކީލާބޭ ޕްރޮސިކިއުޝަނުގައި އަގާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިޖުރާއީ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން އިސްތިރާމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ޖަވާބުދާރީވުމަށްފަހު އެކަމާ ގުޅިގެން ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު އަގާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއަށް ދެވުނުތޯ ސުވާލުކުރެއްވުމުން، އިޖުރާއީ ނުކުތާއާ ގުޅިގެން ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބެންވާނެކަމަށް އަގާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ބުނެފައެވެ. ވަކީލާބޭ ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ނިންމާފައިވާ އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމި ނިންމުމަށް ބަލާއިރު، މައްސަލައިގެ އާމަރަށް ދެ ފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން، އިސްތިރާމް ޢަލީގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅުން އެދުނު އިޖުރާއީ އަމަލު އަގާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ދޫކޮށްލި ނުކުތާ އިޖުރާއަތަކަށްވުމުގެ ދިރާސީ އަޑުއެހުމަކަށް އެދުނު ވަކީލާބޭ ޕްރޮސިކިއުޝަނަށް ބަދަލުވުން ނަމަވެސް، އެކަމަށް ފައިސާތަކުގެ ނިންމުމެއް ވަކީލާބޭ ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ނިންމާފައިވާކަން އެނގެއެވެ. ލިބެންޖެހި ނުލިބިވާކަމަށް ބުނާ އިޖުރާއީ މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢުގައި ހިމެނޭ ކަމެއްކަމުން، މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢުގެ ތެރެއިން މިކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ބަޔާންކޮށް ހުށަހެޅުމެއް ފުރުޞަތު އަދި އެއަށް މައުޟޫޢުގެ ތެރެއިން ޖަވާބުދާރީވުމުގެ ފުރުޞަތު އަދި ހުޅުވިފައި އެކަށީގެން ދެވުނެވެ. މި މައްސަލައިގެ މައުޟޫޢު ނިމުމަށްދާއިރު، އިޖުރާއަތުގެ ގޮތުން އެދުނުފައިވާ ހުއްދަތަކަށް ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމަށްފަހުގައި، އިޖުރާއީގޮތުން ނިންމުމުގައި ވަކީލާބޭ ޕްރޮސިކިއުޝަނުގެ ޒިންމާއުޅުމުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން އިޖުރާއީ ނުކުތާ ހުށަހަޅައި، އަދި ދެ ގޮތުން ވާހަކަ ދެއްކުމުގެ ފުރުޞަތު ދީފައިވާކަން އެނގެން އޮތުމާ، އަގާރިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ލިބިދީފައިވާ ޙައްޤަށް އުނިކަން ލިބޭގޮތަށް ނިންމުމެއް ނިންމާފައިވާކަމުގައި ނުދެކެމެވެ.

އިސްތިއުނާފީ ތިންވަނަ ނުކުތާއާ މެދު

28. އަރާލިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅައިވާ ތިންވަނަ އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާއަކީ މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގައި ހިނގުމުންދާ މައްސަލަތަކަށް ނުހިނގާނެކަމަށް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލުން ނިންމާފައިވީ އެ ޤާނޫނާ ޚިލާފަށްކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

29. މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 1 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުން މި ޤާނޫނަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޝަރުޢީ ކޯޓުތަކުން ހިނގާނެ މަދަނީ މައްސަލަތަކުގެ އިޖުރާއާތުތަކާއި، އާންމު އުސޫލުތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުކަމުގައެވެ. އަދި މި ޤާނޫނުގެ 2 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުން މިއީ މަދަނީ މައްސަލަތައް ބަލައި ހިންގާ އުސޫލާއި ކޯޓުތަކުގެ މަސައްކަތް ހިންގާ ޤާނޫނެއްކަމުގައެވެ. މި ޤާނޫނު ހިނގާނީ، މި ޤާނޫނުން އިސްތިސްނާކުރާ ފިޔަވާ ކޯޓަކުން ހުރިހާ މަދަނީ މައްސަލަތަކުގެ މައްޗަށެވެ.[13] މި ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދަކީ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅޭ މަދަނީ މައްސަލަތައް އަދުލުވެރިކަމާއެކު، އެކަށީގެންވާ އަވަސް މިންވަރެއްގައި ޚަރަދު ނިންމުމަކީ މަގުފަހިކުރުންކަމުގައިވެސް މި ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރެއެވެ.[14]

30. މި ޤާނޫނުގައި ހަވާލާދީ މަދަނީ ދަޢުވާއަކީ ކަމަށްވާއިރު، އަދި މިފަދަ ދަޢުވާތަކަށް އުފުލިފައިވާ މަދަނީ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ދަޢުވާއެއް ގުޅިފައިވާކަމަށްވާއިރު، ދަޢުވާ ހުށަހަޅަނީ ކޯޓަށް ހުށަހަޅާ ދަޢުވާ ފުރުސަތުކަމާއި، މަދަނީ ދަޢުވާއެއް ފުރޭނީ، މަދަނީ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ކޯޓުގައި އެ ދަޢުވާ އުފުލުމުން، ކޯޓުން އެ ދަޢުވާ ފާސްކުރުމަށް ބަލައިގަތުމާ އުސޫލުގައެވެ.[15] މި ޤާނޫނުގައި "ކޯޓު" މާނަކޮށްފައިވަނީ "މަދަނީ މައްސަލައެއް ބެލުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ލިބިގެންވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކޯޓު ކަމުގައެވެ".[16] މި ޤާނޫނުގައި "ޓްރައިބިއުނަލް" މި ބަސް މާނަކޮށްފައެއްނުވެއެވެ. "ޓްރައިބިއުނަލް" މި ބަހާއި މި ޤާނޫނުގައި ބޭނުންކޮށްފައިވާ "އިސްތިއުނާފުކުރުން" މި ބަހާ

[13] މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
[14] މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާ
[15] މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 89 ވަނަ މާއްދާއާއި 90 ވަނަ މާއްދާ
[16] މަދަނީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނުގެ 429 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

މާނަކުރުމުގައި ކޯޓުތަކުން ނުވަތަ ޓްރައިބިއުނަލްތަކުން ނިންމާ މަދަނީ މައްސަލަތަކުގެ ޙުކުމެއް ނުވަތަ އޯޑަރ ކޯޓުން ކުރާ އަމުރެއް ނުވަތަ އެނޫންވެސް ނިންމުމެއް، މަތީ މަރުޙަލާގެ ކޯޓަކަށް އިސްތިއުނާފުކުރުން ކަމުގައި ބަޔާންކުރުމަށާއި،[17] ކޯޓުތަކުގެ ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޔާރު ބަޔާންކުރުމުގައި ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ އިޚްތިޔާރުގައި ނުހިމެނޭ ވަޒީފާގެ އެއްބަސްވުންތަކާގުޅޭ ދައުވާތައް ހުށަހެޅުމުގައި، ހުށަހަޅާނީ ޝަރުޢީ ދާއިރާގެ ކަމާބެހޭ ކޯޓު ބަޔާންކުރުމަށާއި،[18] ޓްރައިބިއުނަލްގެ ނިންމުންތައް ތަންފީޛުކުރުމަށް ހުށަހަޅާނީ ކޯޓާއި އަދި ތަންފީޛުކުރުން ފަސްކުރުވުމުގެ ބަޔާންކުރުމަށާއި،[19] އަދި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައި ޓްރައިބިއުނަލްގެ ނިންމުންތައް އިސްތިއުނާފުކުރުވުންތަކަން ބަޔާންކުރުމަށް "އިސްތިއުނާފުކުރުން" މި ބަހުގެ ދަރުންނުވޭ.[20]

31. މީގެން ފާހަގަކޮށްލަން ޖެހޭކަމަކީ، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގައި ސަރަޙައްދީ އިޚްތިޔާރު ލިބިގެންވާ ކޯޓުތަކާއި ކޮބައިކަން ތަފްޞީލުކޮށްދީފައިވުމުން، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ އިޚްތިޔާރު ހިމެނޭ މައްސަލަތައް މި މާއްދާގެ (ނ) ގެ (10) ވަނަ ނަންބަރުން އިސްތިސްނާކޮށްފައިވާ ކަމެވެ. ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ އިޚްތިޔާރުގެ ތެރޭގައި ނުހިމެނޭ ވަޒީފާއާގުޅޭ އެއްބަސްވުންތަކާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ހުށަހަޅަން ޚާއްޞަކޮށްފައިވަނީ ވަޒީފާއާއިބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދާއިރާގެ ކަން ނިސްބަތުން ކަށަވަރެވެ.

32. އަދިވެސް ޕްރައިވެޓް ދިމިޖީން ބެންކުތަކުގެ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަތައް ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ ވަޒީފާއިން ވަކިކުރިގޮތާ ނުވަތަ ދައުވާކުރުމުގެ ޙައްޤު އުފެދިވާ 03 (ތިނެއް) މަސްދުވަހުން ކަމަށާއި، މި މައްސަލައިގައި ދައުވާކުރުމުގެ ޙައްޤު އުފެދިފައިވަނީ އިޢުތިރާފު

[17] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 31 ވަނަ މާއްދާ

[18] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ 10 ވަނަ ނަންބަރު

[19] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 363 (ހ) ވަނަ މާއްދާއާއި 364 ވަނަ މާއްދާ

[20] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 283 ވަނަ މާއްދާއާއި 286 ވަނަ މާއްދާ

ޢަލީގެ އުޖޫރައިން ފައިސާ އުނިކުރި ދުވަހުންކަމުން، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ މުއްދަތު ފާއިތުވެފައިވާކަމަށެވެ.

33. މިފަދައިން އަރާލިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ބުނިނަމަވެސް، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 47 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ)ގެ 10 ވަނަ ނަންބަރާއިއެކު، މި ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާ ކިޔުމުން، މި ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާ ނިސްބަތްވަނީ ކޯޓަށް ހުށަހެޅޭ ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަތަކަށްކަމަށް އެނގެއެވެ. އެހެނީ އަދިވެސް ސިފައިންނާއި ފުލުހުންނާ ގުޅޭ ވަޒީފާގެ މައްސަލަތައް ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ އިޚްތިޞާޞް ނުހިމަނާތީ،[21] މި މައްސަލައަކީ ހުށަހަޅަންޖެހުނީ ކޯޓަކަށް ކަމަށްވެފައި، މި މާއްދާ ނިސްބަތްވަނީ ކޯޓަކަށް ހުށަހަޅާ ވަޒީފާއާބެހޭ މައްސަލަތަކަށެވެ.

34. މަނާކުރުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކުރުމުގެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދު ބެލުމުގެ އުސޫލާއި، މި ޤާނޫނުގެ 17 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނާ ޤާނޫނުތައް މަނާކުރުމުގައި، އެ ޤާނޫނު އުކުލަވާލި މަޤްޞަދާއި ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ އަމާޒަށް ބަލައި، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު މަނާކުރާއިރު، މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ އާންމު މަޤްޞަދު ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅާ މަދަނީ މައްސަލަތައް ޢަދުލުވެރިކަމާއެކު، އަދި އެކަށީގެންވާ އަވަސް މިންވަރެއްގައި ބަލައި، ބޭއް ނިންމުމަށް މަގުފަހިކުރުންކަމާއި، އަދި މި ޤާނޫނުގެ އަސާސީ މަޤްޞަދާ ހާސިލު މަޤްޞަދު ހާސިލުވާނެހެން ކޯޓުތަކާއި ފަރާތްތަކުން މަސައްކަތްކުރުމުގައި އިސް ވާޖިބެއް އަދާކުރުންކަމުގައި މި ޤާނޫނު ބަޔާންކުރެއެވެ.[22]

35. "ކޯޓު" އަދި "ޓްރައިބިއުނަލް" ގެ ދަރަޖައި މަނާކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު ފަރަގެއް އެބަ އޮތެވެ. މިކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުއަސާސީއިން އެނގޭ، ކަށަވަރުވެއެވެ. ޤާނޫނުއަސާސީގެ 274 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައި "ކޯޓު" ކަމަށް ބުނެފައިވަނީ ފަނޑިޔާރުކަން ހިންގުން ނުވަތަ ފަނޑިޔާރުންތަކާއި ތިބެގެން ޝަރީޢަތްކުރުމަށް ޤާނޫނުއަސާސީން، ނުވަތަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރާ ޤާނޫނަކުން،

---

21 ޤާނޫނު ނަންބަރު 2/2008 (ވަޒީފާއާބެހޭ ޤާނޫނު)ގެ 2 ވަނަ މާއްދާ

22 މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 4 ވަނަ މާއްދާއާއި 5 ވަނަ މާއްދާ

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު، އޮރްކިޑްމަގު، މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ، ފޯން: 3325029، ފެކްސް: 3316471
އީމެއިލް: info@highcourt.gov.mv ވެބްސައިޓް: www.highcourt.gov.mv

ޤާއިމްކޮށްފައިވާ ޙައްޤުގެ ޢަދާލަތުގެ ޢަމަލުކުރަނީ. އަދި ހަމަ މި މައްދާގައި "ޕްރޮސީޖަރަލް ފެއާނަސް" ގެ ދަށުން ބެލުމުގައިވެސް ދެ
ފަރާތްތަކެއްގެ ދެމެދުގައި ނުވަތަ ގިނަ ފަރާތްތަކެއްގެ މެދުގައި ވިޔަފާރިއާބެހޭ ޚިލާފު އުފެދިފައިވާ
ހާލަތުގައި، އެކަމަކާބެހޭ ވަކި ޚިޔާލެއް ކަނޑައަޅައި ދިނުމަށް އެދި ހުށަހެޅުމުން، އެކަމަކާބެހޭ ވަކި ޚިޔާލެއް
ކަނޑައެޅުމުގެ ބާރު ޤާނޫނުން ލިބިފައިވާ، އަދި ކޯޓެއްކަމުގައި ނުހިމެނޭ ޚިލާފު މުއައްސަސާއަކަށެވެ.

36. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2016/SC-A/23 **މީޑިއާނެޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ވ. މޯލްޑިވްސް އިންލެންޑް ރެވެނިއު އޮތޯރިޓީ** ޤަޟިއްޔާގައި ޤާނޫނުއަސާސީގެ 143 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)ގެ ދަށުން ކޯޓަކަށް ބަލަމުންދާ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ޤާނޫނުއަސާސީ މާނަކުރަން ޖެހިއްޖެ ހާލަތުގައި، އެކަމެއް ކުރުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ލިބިގެންވާކަމުގައި، ޕްރޮސީޖަރަލް ބަލަމުންދާ މައްސަލައަކާ ގުޅިގެން ޤާނޫނުއަސާސީ މާނަކުރުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ޕްރޮސީޖަރަލްއަށް ލިބިދީފައިނުވާކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައެވެ. އެހެންކަމުން ވަކި ކަމެއް ކުރުމުގެ ބާރު ކޯޓަށް ލިބިދީފައިވާކަން ޤާނޫނެއް ނުވަތަ ގަވާއިދެއްގައި ކަނޑައަޅާފައިވާނަމަ، އެކަމެއް ކުރުމުގެ އިޚްތިޞާޞްއާއި ހައިސިއްޔަތާއި ބާރު ލިބޭނީ ޝަރުޢީ ކޯޓަށެވެ.

37. އެހެންކަމުން، ވޯޓްފޯރާބޮޑު ޕްރޮސީޖަރަލްގެ އިޚްތިޞާޞް ހިމެނޭ ވޯޓްފޯރާބޮޑު ޕްރޮސީޖަރަލްގައި ހިނގުމުން މައްސަލަތަކުގެ މައްޗަށް މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނާ ހިލާފު ޤާނޫނެއް ނޫންކަމުން މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ 61 ވަނަ މާއްދާއާ ވޯޓްފޯރާބޮޑު ޕްރޮސީޖަރަލްގައި ހިނގާ މައްސަލައަށް ޖަވާބުދާރީވާން މާއްދާއާ ނޫނުކަމުގައި ވޯޓްފޯރާބޮޑު ޕްރޮސީޖަރަލްގެން ނިންމާފައިވާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނުގެ ތަސްލީމުކުރި އެއްޗެހި، އަދި އެ ޤާނޫނުގެ މަޤްސަދު ހާސިލުވާނެގޮތަށް ޤާނޫނުގެ ހަމަތަކުގެ މަތިން ކަމުގައި ދެކެމެވެ.

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔު

38. ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމުގެ ރައުޔު

39. ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދު ކުރަމެވެ.

އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ އިޖުރާއަތު ބަޔާންކޮށްދިނުން[23]

40. މި ޤަޟިއްޔާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ޙުކުމްކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގައި މި ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު މައްސަލައިގެ ޚަޞްމުންނަށް ލިބިގެންވެއެވެ. އާންމު އުސޫލުގެ ގޮތުން[24] ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހަޅަންވާނީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ނިންމުން ނިންމާތާ 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ.[25] މި މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް ޙަވާލުކޮށްދީފައިނުވާނަމަ، އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ މުއްދަތު ގުނަން ފަށާނީ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓް ޙަވާލުކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެންނެވެ.[26] އެހެނަސް، ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގެ ޚުލާޞާއަށް ބިނާކޮށްވެސް އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅިދާނެއެވެ.[27]

[23] ކޯޓުން މައްސަލައިގެ ޙުކުމްކުރުމަށްފަހު، އެ ޙުކުމް އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ޙައްޤު ލިބިގެންވާކަމާއި، އިސްތިއުނާފުކުރެވޭނެ ކޯޓާއި، އިސްތިއުނާފުކުރަންޖެހޭ ވަގުތު ޚަޞްމުންނަށް ސާފުކޮށްދޭންވާނެކަމާއި، އަދި މިކަން ޝަރީޢަތް ނިމުނު ގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންކޮށްދޭންވާނެކަމުގައި މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 268 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.
[24] މިކަމުގައި ދެވޭ އިސްތިސްނާ މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.
[25] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)
[26] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)
[27] މަދަނީ އިޖުރާއަތުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު 32/2021)ގެ 284 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ)

ޙުކުމް

ދެންފަހެ، މިސްލު ބައްލަވާލެއްވުމުން ބަޔާންކުރެވިދިޔަ ސަބަބުތަކަށް އެފަދައިން ހުކުމުން، ވަޒީފާއާބެހޭ ޓްރައިބިއުނަލްގެ ނަންބަރު 200-VTR/IJ/2022/63 (29 ޑިސެންބަރު 2022) "އިޖުރާއީ ގޮތުން ނިންމި ގޮތް" ބާޠިލުކުރަންޖެހޭ ތަނެއް ނެތްކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި މި މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދު | ފަނޑިޔާރު ހުޒައިފާ މުޙައްމަދު (ރިޔާސަތު) | ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ސަލީމް